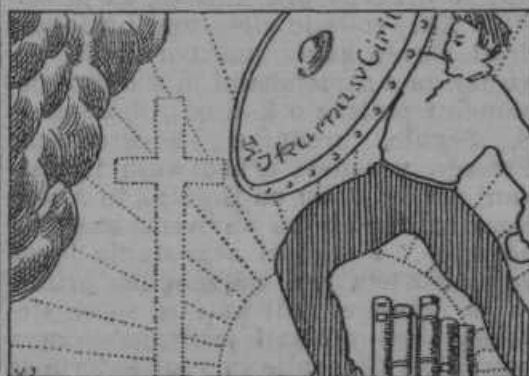

kompromisna stališča, kakršnih žal niso mogli doseči Slovenci na Koroškem. Z vzdržanjem v Mariboru je dobil Maribor svoj narodnopolitični pomen. Predstavljam si slučaj, da bi bila Tiskarna sv. Cirila mesto v Mariboru n. pr. v Celju. Maribor bi bil brez svoje narodnopolitične hrbtnice in narodnopolitični pomen Maribora za slovenstvo bi bil malenkosten, sličen narodnopolitičnemu pomenu Ptujja. Z narodnim delom Tiskarne sv. Cirila kot izhodiščem borbe proti slovenještajerskemu nemštvu in štajercijanstvu je postal in ostal Maribor prvo in najvažnejše središče narodnopolitičnega življenja štajerskih Slovencev, obenem pa edino narodnopolitično središče slovenskega Podravja.

In ko so nastopile usodne ure prevrata leta 1918, takrat je moral mednarodni svet na mirovni konferenci v Parizu upoštevati to dejstvo, takrat so morale mednarodne komisije na naši narodnostni meji videti slovenske župane in občinske svete, ki so prišli na svoja mesta baš po uspešnih narodnih bojih, katerih generalštabno vodstvo je bilo v Tiskarni sv. Cirila. To dejstvo je moral upoštevati tudi nemški meščan; kajti edini stik med Narodnim svetom in med mariborskim, pa tudi podravskim prebivalstvom, so bili ob prevratu lepaki in plakati iz edine slovenske mariborske in podravske tiskarne, iz Tiskarne sv. Cirila. V pravem in odločilnem trenutku je tako dozorel sad dela desetletij.

Življenje štajerskih Slovencev v drugi polovici XIX. stoletja je bilo življe-

nje narodnopolitičnega preporoda. V XX. stoletju pa se je razvilo radi pritiska nemštva iz mest in štajercijanstva na deželi v pretežno narodnoobrambno življenje tako, da je doba od oktoberskega diploma pa do prevrata zgodovinska doba narodnih bojov. V zvezi s tem pa je Tiskarna sv. Cirila osrednja točka zlasti podravske narodne obrambe in to predvsem radi tega, ker je bilo uspešno narodnoobrambno delo mogoče šele z njo. V narodnih bojih na Slovenskem Štajerskem je bila Tiskarna sv. Cirila izhodišče dela na narodnopolitičnem preporodu Slovencev, borbe proti nemštvu in štajercijanstvu, kar se je med svetovno vojno strnilo v enotno narodno gibanje za Jugoslavijo. Od Tiskarne sv. Cirila je odvisel narodnopolitični pomen Maribora, kateremu je dajala Tiskarna sv. Cirila značaj slovenskega narodnega in političnega središča. Tiskarna sv. Cirila je tako eden od odločilnih faktorjev v narodnih bojih Slovenskega Štajerskega in Podravja za slovenstvo in za Jugoslavijo.

in njive, te spremlja pazno oko ponosnega visokega stolpa z novo sivkasto-bele obleko okrašene cerkve sv. Jerneja. Od leve te pozdravlja Sv. Jožef s svojima nekoliko potlačenima stolpoma ter se radovedno steguje iznad mestnih poslopj in ozira za teboj samostanska cerkev in mestna občinska hiša, na desni pa ti dela kratek čas precej živahen promet po beli cesti in pa dva- do trivagonski vlak, ki prav pridno skrbi za prevažanje in odvažanje med mestom in »glavno« postajo.

Greš malo navkreber, te že pozdravljata dva dozdevna stolpčka, ki pa se kmalu spremenita v navadna dimnika na precej novem poslopju. Na »Grilovem« si! Od tam naprej — mimo Bedenikove kapele presv. Srca — stoji nad velikim, pametno urejenim sadonosnikom mogočno gospodarsko poslopje, med njim pa in med ob cesti na desno postavljenim enonadstropnim novim domom se nahaja stara udobna domača hiša Grilova. Na to hišo se z veseljem spominja, kdor jo je v zadnjih treh desetletjih obiskal. Krasila bi jo naj vsaj daleč vidna spominska plošča z besedilom: »25. 5. 1874 je bil v tej hiši rojen in je 15. 8. 1897 svojo novo mašo obhajal dne 31. 10. 1932 v Mariboru umrl in v Slov. Bistrici pokopani monsignor dr. Anton Jerovšek, dolgoletni ravnatelj Tiskarne sv. Cirila in tukajšnjim rojakom nepozabni dobrotnik.« Pa ne samo domačini, ampak tudi vsi in še osobito štajerski Slovenci bi se naj hvaležno ozirali na ta dom, na hišo, ki nam je dala takega moža kristalno čistega značaja, nemahljive odločnosti v cerkvenih zadevah in pravičnih rečeh, praktičnega razuma, občudovanja vredne nesebične delavnosti, pa tako otroške ljubezni do svoje rodne grude in krščansko-preproste domačnosti do svojih prijateljev in znancev.

V hvaležnem spominu ga ima cela Slov. Bistrica, kjer sem še ob letošnjem veličastnem obhajanju šentjer-

J. K. Vreže.

Monsignor dr. Anton Jerovšek.

Kdor ljubi lepoto slovenskih pokrajin, si sladko napeti želi: »Slovenski svet, ti si krasán, nebo te je ljubilo, da te tako je okrasilo«, naj stopi prilično

tudi v Spodnjo Novo vas, oddaljeno kakih 20 minut od Slov. Bistrice. Ob bistrem potoku, ki žene mline in žage ter na desno in levo napaja travnike

čajah, koje oče in vodja je bil rajni poslanec Pišek iz Orehove vasi. Pišek in Frančišek sta bila velika prijatelja. Žebot je tudi skrbel s »šlagerji« za reklamo rački zadrugi, ki je zalagala kmečki svet z vsem mogočim, kar so ljudje nujno rabili.

Nekega dne si je zapalil g. Franjo v uredništvu viržinko in je spustil izpod svojega peresa kar dva »šlagerja« za »Slov. Gospodarja«. Eden je oznanjal kmetom vagonko zalogo rdeče soli za živino, drugi ajdo za seme, katere sploh tedaj ni bilo dobiti. Živinska sol in semenska ajda sta bili po »štagerskem« oznanilu v več stokilogramski zalogi v Kmetijski zadrugi v Račah.

Oba omenjena »šlagerja« je čital v »Gospodarju« g. Ivan Baznik, tedaj kaplan v Selnici, ki je nekaj let pozneje utonil kot haloški župnik v Dravi pri Breznu. Gospod je romal od hiše do hiše po župniji in beležil kedo in koliko da rabi ajde za seme. Seznam je narasel v nekaj vreč, za kojih prevoz so bili potrebni trije vozniki. S

tremi konjskimi vpregami se je odpravil iz Selnice ob Dravi v Rače k očetu Pišekju po ajdo. Zadruga ni imela niti enega ajdinega zrna. Ajdni »šlager« je bil sicer naročen odnekod, a bo priromal bogznaj kedaj. Vsakdo si lahko predstavlja, da je g. Baznik upravičeno zabavljaj že v Račah. Sprevidel je hitro, da tiči glavni krivec njegovega zastonjske voznje v uredništvu »Gospodarja« in hajdi nad nas. Kdo je poznal orjaka Ivana z jeznim pogledom in gromovitim glasom, ta si bo že naslikal v duhu, s kakim peklom je prirohnal v Cirilovo tiskarno in pustil kot dokaz časnikarske potegavščine tri voznike na cesti pred tiskarno. Za božjo voljo ter pet ran Križanega sem ga rotill, naj mi ne izstrosi duše iz telesa, saj sem samo poskusni učenec Fr. Žebota z dr. Koroščevo desetletno prakso v »šlagerjih«.

Tudi toliko uvidevnosti je prešinilo po daljšem moledovanju g. kaplana, da me je izpustil in odhitel nad šlagerskega mojstra v drugo sobo z okni na Koroško cesto. Naenkrat je odjeknil potresni zaloput vrat na Žebotovi pisarni in razljuteni Baznikov: »Prekvata duša, saj ga ni ni-

ne kosti naravnali, da so zacelile in mu ni bilo treba levice odrezati. Po nepopisnih bolečinah je ozdravel toliko, da si vsaj nekoliko lahko pomaga z eno še kolikortoliko preostalo roko, vendar za stronjika ni več. G. Frankl je popoln invalid in skromno živi s svojo družino od podpore, katero mu nakazuje stanovska organizacija. Na težko dvakrat ponosrečenem Franklu lahko sprevidi vsak v tiskarski stroki nepoučen, kako nevarna je služba tiskarskega strojnika.

Blaž Klavžer.

Menda celi odrasli Maribor pozna našega dobrega Blaža, ki se je rodil 31. jan. 1863 v Ko-